

نقش استفاده از شبکه های اجتماعی (با تاکید بر اینستاگرام) بر روابط زناشویی.

خدیجه حق شناس زنگل بره

کارشناس ارشد علوم تربیتی گرایش مدیریت آموزشی، پژوهشگر و تحلیلگر داده های آماری با نرم افزار SPSS.

آدرس پست الکترونیک : Haghshenas.Hoda@yahoo.com

شماره تماس: ۰۹۳۶۲۱۹۷۱۰۷

چکیده

آن چه که امروزه بر ساختار و کارکرد خانواده تاثیر بسیار زیادی گذاشته و علی رغم کارکردهای مثبتی که برای این نهاد اجتماعی به همراه دارد، لکن بنیان آن را تهدید می نماید، اینترنت و فضای گسترده‌ی مجازی است. شبکه های اجتماعی مجازی نسل جدیدی از وب سایت های اینترنتی هستند که در آن کاربران حول محور مشترکی به صورت مجازی، دور یکدیگر جمع می شوند و گروه های آنلاین را تشکیل می دهند. مقاله حاضر با هدف نقش استفاده از شبکه های اجتماعی (با تاکید بر اینستاگرام) بر روابط زناشویی به روش مطالعه مروری انجام شده است. نتایج حاصل از بررسی مبانی تجربی و نظری پژوهش نشان داده است که : شبکه اجتماعی می تواند زمینه ساز کاهش روابط دوستانه و افزایش بی وفایی در زوجین شود. در دنیای کنونی یکی از معضلات زندگی مشترک، عدم تعهد به ازدواج و برقراری هرگونه ارتباط عاطفی و جنسی با جنس ناهمسان و از بین رفتن صمیمیت بین همسران است که شبکه های اجتماعی مجازی در ایجاد و تشدید آن نقش داشته اند.

کلیدواژه فارسی: شبکه های اجتماعی، روابط زناشویی.

مقدمه

یکی از مباحث مهم جامعه شناسی و روانشناسی، توجه به دوام یا فروپاشی خانواده است. با وجود دگرگونی های فراوان در عصر صنعتی شدن و اصالت یافتن فردگرایی و لذت‌گرایی، نخستین و مهمترین نهادی که تحت تأثیر قرار گرفته، خانواده است که در روند توسعه و جهانی شدن دچار تحولات جدی گردیده است. در بعضی جوامع، نه تنها کارکردهای خانواده، بلکه اصل و تمامیت آن با جایگزین‌های احتمالی و انحرافی مانند: زندگی مشترک بدون ازدواج یا همزیستی دو همجنس و خانواده تک والدی به چالش و بحران کشیده شده است (رضائی و پورجلی، ۱۳۹۷).

افراد، تمایل زیادی به احساس صمیمیت و دوست داشته شدن از سوی دیگران دارند و ازدواج به منظور تأمین نیاز به عشق و صمیمیت انجام می‌شود، با پیمان ازدواج، ارتباطی شکل می‌گیرد که در مقایسه با دیگر ارتباطات انسانی، امنیتی بی نظیر دارد. روابط انسانی دیگر ممکن است یک بُعد از ابعاد حیات را تحت تأثیر قرار دهند، اما در ازدواج، ابعادی همچون بعد جسمی، عاطفی، اجتماعی و ذهنی پوشش داده می‌شود و رابطه ای زیستی، اقتصادی، عاطفی، روانی - اجتماعی و معنوی بین زن و شوهر شکل می‌گیرد. به همین دلیل، یافتن همسر مناسب و ایجاد و حفظ یک رابطه بلند مدت با وی یکی از مهمترین اهدافی است که افراد برای رسیدن به آن تلاش می‌کنند (ملک آسا و همکاران، ۱۳۹۶).

غنی سازی روابط صمیمی زوجین اعم از برقراری تعامل‌های کلامی و غیر کلامی، خود ابرازی از جمله لمس کردن، در آغوش گرفتن و همچنین دریافت تقویت کننده‌ها می‌تواند بر روابط و بهبود صمیمیت تأثیر مثبتی داشته باشد (میرال^۱، ۲۰۱۵).

صمیمیت در زندگی مشترک، شامل میزان تعهد احساسات، افکار یا نزدیکی جسمی است که زوج در روابط زناشویی خود تجربه می‌کنند. از طرفی وفاداری به احساس ارادت به همسر مربوط می‌شود که شامل تعهد به ازدواج و پایبندی به همسر است (زین العابدین^۲ و همکاران، ۲۰۱۸).

تعهد زناشویی رابطه‌ای است که در آن افراد دیدگاه بلند مدت و ماندگاری در ازدواجشان دارند، برای رابطه شان فداکاری می‌کنند، برای حفظ و تقویت همبستگی و اتحادشان گام بر می‌دارند و با همسرشان حتی هنگامی که ازدواجشان پاداش دهنده نیست، می‌مانند. مطالعه ای نشان می‌دهد زوجینی که در مورد تعهد خود در قبال همسر و دیگران به بلوغ فکری لازم نرسیده‌اند و رفتاری دوسوگرایانه دارند در ازدواج و در رابطه با دیگران دچار مشکل می‌شوند و غالباً نتیجه‌ی امر، بی‌وفایی خواهد بود (یوسفی و همکاران، ۱۳۹۵).

قابل ذکر است اینترنت و شبکه های اجتماعی به عنوان یک فناوری بر روابط اجتماعی افراد، به خصوص زوجین تأثیر می‌گذارند. شبکه های اجتماعی اینترنتی در طی دهه گذشته با گسترش سریع در بین کاربران ایرانی رواج پیدا کرده اند و میلیون ها نفر در این شبکه ها عضویت یافته اند (انتصار فومنی و رضا پور، ۱۳۹۵).

رسانه اجتماعی یک اصطلاح است که برای توصیف تعامل بین گروه ها یا افراد که در آن به تولید، به اشتراک گذاری و گاهی اوقات مبادله ایده ها، تصاویر، فیلم ها و بسیاری دیگر از این موارد از طریق اینترنت و در فضای مجازی، مورد استفاده قرار می‌گیرد (اکرم و کومار^۳، ۲۰۱۷).

از جمله این نرم افزارهای کاربردی ارتباطی نوظهور، اینستاگرام است که با ایجاد فضای اشتراک گذاری رسانه ای و ایجاد شبکه های اجتماعی از یک سرویس تقنی، به وسیله زندگی، تبدیل شده است. بدیهی است که این روند در آینده تشدید نیز خواهد شد (کللی خورموجی، ۱۳۹۷).

آنکه و یزدانیفارد^۴ (۲۰۱۵) در پژوهشی دریافتند که دوست‌یابی آنلاین، زوج های متاهل ناراضی، را تحت فشار قرار می‌دهد تا به جای حل مشکلاتشان، به دنبال عشق جدید باشند. ریدوی^۵ (۲۰۱۶) مطالعات خود را در شبکه اجتماعی اینستاگرام گسترش داد و اذعان داشت که درگیری هایی در رابطه با ارسال سلفی در اینستاگرام وجود دارد، که منجر به پیامدهای روابط منفی نیز شده است.

در عصر حاضر یکی از دغدغه های زوجین در زندگی زناشویی، استفاده همسران از شبکه های اجتماعی خصوصاً اینستاگرام است که اگر به درستی مدیریت نشود می‌توان گفت عامل بزرگ عدم رضایت زناشویی و همچنین زمینه اصلی تعارض‌ها و ناسازگاری‌های همسران است. به طوری که، فاصله گیری زوجین از صمیمیت و فرار از تعهد به صورت خودآگاه انجام می‌گیرد و روند نگران کننده ای در رابطه با حفظ ثبات در زندگی زناشویی مشاهده می‌شود. از این رو در این پژوهش، پژوهشگر، به دنبال تبیین نقش استفاده از شبکه های اجتماعی با تأکید بر اینستاگرام بر روابط زناشویی است.

¹.Miral

².Zainul Abidin

³. Akram & Kumar

⁴.AnKee & Yazdanifard

⁵.Ridgway

مبانی تجربی پژوهش

به منظور افزایش بینش عمیق، نسبت به جنبه های مختلف موضوع پژوهش، به جدیدترین پژوهش های انجام شده در داخل و خارج از کشور در راستای تاثیر شبکه های اجتماعی بر روابط زناشویی اشاره می شود.

حیدری (۱۴۰۰) پژوهشی با عنوان: بررسی مقایسه ای تاثیر شبکه های اجتماعی مجازی بر روابط زناشویی با تاکید بر جنسیت (مورد مطالعه: افراد متأهل شهر تهران) انجام داده است. یافته ها نشان داد: میانگین نگرش مردان در متغیرهای رضایت از روابط جنسی، صمیمیت بین زوجین و حل تعارض بین زوجین بیشتر از زنان است؛ اختلاف میانگین مشاهده شده بین زنان و مردان در متغیرهای رضایت از روابط جنسی و صمیمیت بین زوجین معنادار است ولی در حل تعارض بین زوجین معنادار نیست. یافته ها همچنین حاکی از آن است که شبکه های اجتماعی مجازی با رضایت از روابط جنسی، صمیمیت بین زوجین و حل تعارض بین زوجین و معنادار دارد ولی با رضایت از روابط جنسی، صمیمیت بین زوجین و حل تعارض بین زوجین معنادار ندارد.

یار احمدی و همکاران (۱۳۹۸) پژوهشی با عنوان: پیامدهای حضور در شبکه های اجتماعی آنلاین بر زندگی زوجین مطالعه ی کیفی انجام دادند. نتایج پژوهش نشان داد که پیامدهای منفی درک شده ی حضور در شبکه های اجتماعی آنلاین بر زندگی مشترک شامل چهار طبقه ی فرعی، تعامل آسیب دیده، خیانت خزنده و نامحسوس، حریم زوجی تهدیدشده و فردی شدن زندگی زوجی بوده است.

رضائی و پورجلی (۱۳۹۷) پژوهشی با عنوان: بررسی رابطه میزان ساعات استفاده از شبکه های اجتماعی و میزان انسجام اجتماعی خانواده در بین خانواده های شهر نقده انجام دادند. نتایج پژوهش نشان داد که بین میزان ساعات استفاده از شبکه های مجازی و میزان انسجام خانواده رابطه معنی دار و معکوس وجود داشت و در بررسی ابعاد انسجام خانواده، متغیرهای میزان مطلوبیت روابط زناشویی و روابط فرزندان و والدین با میزان استفاده از شبکه های مجازی رابطه معنی دار و معکوس به دست آمده است.

غلامزاده بافقی و جمالی بافقی (۱۳۹۷) پژوهشی با عنوان: بررسی رابطه بین عضویت در شبکه های اجتماعی مجازی و رضایت زناشویی در بین دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد بافق انجام دادند. نتایج پژوهش نشان داد که میزان رضایت زناشویی افراد عضو در شبکه های اجتماعی از افراد غیرعضو در این شبکه ها کمتر و عضویت در شبکه های اجتماعی باعث کاهش رضایت زناشویی در درازمدت می گردد.

کیانی و همکاران (۱۳۹۷) پژوهشی با عنوان: تاثیر شبکه های اجتماعی مجازی بر روابط زوجین: نقش حسادت و نظارت زناشویی انجام دادند. نتایج پژوهش نشان داد که حسادت زناشویی (و زیرمقیاس های آن) و تجربه نظارت بر همسر در شبکه های اجتماعی مجازی رابطه معنی داری وجود دارد. همچنین روشن شد که حسادت زناشویی در شبکه های اجتماعی مجازی نقش معنی داری را در پیش بینی نظارت بر همسر، بازی می کند.

جعفرزاده داشبلاغ و همکاران (۱۳۹۶) پژوهشی با عنوان: رابطه بین استفاده از شبکه های اجتماعی با رضایت زناشویی و تعارضات زناشویی انجام دادند. نتایج پژوهش نشان داد که میزان استفاده از شبکه های اجتماعی ۶۹ درصد توانایی پیش بینی رضایت زناشویی و تعارضات زناشویی را دارد. لذا می توان بیان نمود که استفاده زیاد از شبکه های اجتماعی می تواند تاثیر منفی بر نهاد خانواده داشته باشد و تعارض ذاتی را برای زوجین به وجود آورد.

گول^۱ و همکاران (۲۰۱۹) پژوهشی با عنوان: تاثیر استفاده از رسانه های اجتماعی بر رفتار زوجین متأهل در یک مطالعه آزمایشی در خاورمیانه، انجام دادند. نتایج پژوهش نشان داد که رسانه های اجتماعی عامل اصلی تاثیر منفی بر زندگی زوجین است.

آیدین^۲ و همکاران (۲۰۱۸) پژوهشی با عنوان: تاثیر شبکه های اجتماعی بر روند طلاق در ترابزون ترکیه انجام دادند. نتایج حاکی از این است که شیوه های استفاده همسران از شبکه های اجتماعی بر ازدواج تاثیر منفی می گذارد. با توجه به یافته دیگر این مطالعه، می توان گفت که از جنبه های عاطفی، رفتاری، اجتماعی و روانشناختی، استفاده از شبکه های اجتماعی توسط همسران طلاق، در روابط بین خانواده تاثیر داشته است.

شن^۳ (۲۰۱۵) پژوهشی با عنوان: کیفیت زندگی و گرایش به استفاده از شبکه های اجتماعی با نقش تعدیل گر خودافشایی در بین کاربران شبکه اجتماعی فیسبوک انجام دادند. نتایج پژوهش نشان داد که تنهایی و نارضایتی از زندگی به صورت مثبت با حمایت اجتماعی در ارتباط است و برقراری ارتباط در این فضا با خود افشایی در ارتباط مستقیم دارد؛ که اینها به نوبه خود به گرایش و تمایل به استفاده از خدمات شبکه های اجتماعی تاثیر می گذارند.

¹.Gull

². Aydin

³.shen

نورتون و باپتایس (۲۰۱۴) تحقیقی با عنوان: رابطه شبکه های اجتماعی با رعایت کردن مرزهای زناشویی انجام دادند. نتایج پژوهش نشان داد: که استفاده بیشتر از شبکه های اجتماعی با کاهش مرزهای روابط زناشویی همراه بوده است. والنزوللا^۲ و همکاران (۲۰۱۴) پژوهشی را با عنوان: شبکه های اجتماعی، کیفیت ازدواج و طلاق، پژوهش میدانی و شواهد ایالتی از ایالات متحده انجام دادند. نتایج پژوهش نشان داد که کاربرد شبکه های اجتماعی با کیفیت ازدواج و خوشبختی، ارتباط منفی و با تجربه یک رابطه مشکل دار و فکر درباره طلاق ارتباط مثبت دارد.

در جمع بندی مبانی تجربی پژوهش حاضر، باید گفت حلقه مفقوده ای که در اغلب مطالعات انجام گرفته در این حوزه مشهود است، تا حد زیادی در ضعف مبانی نظری ریشه دارد به طوری که تاکید پژوهش های انجام شده اغلب بر داده های کمی و محاسبات آماری بوده است. همچنین رویکردهای نظری به کار گرفته شده در برخی از این مطالعات، توان کافی برای تبیین تغییرات ایجاد شده در خانواده، به عنوان پدیده چند بعدی را نداشته است. لذا لزوم ارائه منسجم مبانی در زمینه روابط زناشویی به عنوان ساختاری گسترده ضروری است. از این رو پژوهشگر، ضمن در نظر گرفتن این ضعف، با پرداختن به دو متغیر مرتبط به روابط زناشویی (صمیمیت و تعهد) و جایگاه شبکه های اجتماعی در روابط همسران سعی کرده است تا در تبیین، نقش استفاده از شبکه های اجتماعی بر روابط زناشویی کار مؤثری انجام دهد. البته ذکر این نکته ضروری است که تغییر و تحولات در حوزه روابط زناشویی یک مسأله پیچیده است و این پژوهش مدعی آن نیست که همه آن تحولات را سنجش کرده است بلکه زمینه ای را برای پژوهشگران حوزه خانواده قرار داده تا سایر ابعاد و متغیرهای اثرگذار را در روابط همسران مورد بررسی قرار دهند.

مبانی نظری پژوهش

فضای مجازی

فضای مجازی در واقع نامی است که تعداد بسیاری از کاربردهای امروز فناوریهای جدید ارتباطی را در بر می گیرد. این نام نخستین بار توسط ویلیام گیبسون^۳ در رمان نورومانسر^۴ (۱۹۸۴) ابداع شد. فضای مجازی یک شبکه گسترده جهانی است که شبکه های مختلف رایانه ای در اندازه های متعدد و حتی رایانه های شخصی را با استفاده از سخت افزارها و نرم افزارهای گوناگون و با قراردادهای ارتباطی به یکدیگر وصل می کند. فناوری های ارتباط راه دور، اساس فضای مجازی را تشکیل می دهند (باقری و همکاران، ۱۳۹۵).

امروزه آن چه را که با تکنولوژی نوین اطلاعاتی در ارتباط بوده و سازنده یک فضای جغرافیایی مجازی است، فضای سایبرنتیک یا فضای مجازی گفته می شود. فضای سایبر فقط مجموعه سخت افزارهای تسهیل کننده یا ممکن ساز ارتباطات میان انسان ها نیست؛ بلکه خود ارتباطات است (حسین پور و مومنی، ۱۳۹۶).

شبکه های اجتماعی، خدمات آنلاینی هستند که به افراد اجازه می دهند در یک سیستم مشخص و معین پروفایل شخصی خود را داشته باشند، خود را به دیگران معرفی کنند، اطلاعاتشان را به اشتراک بگذارند و با دیگران ارتباط برقرار کنند. از این طریق افراد می توانند ارتباطشان با دیگران را حفظ کرده و همچنین ارتباط های اجتماعی جدیدی را شکل دهند (بوند^۵ و همکاران، ۲۰۱۷).

شبکه های اجتماعی، زیر مجموعه رسانه های اجتماعی و اینترنتی هستند که رشد سریعشان، نشانگر ورود آن ها به جریان اصلی فرهنگی و ادغام آن در زندگی روزمره بسیاری از مردم در سراسر جهان است (افشانی و همکاران، ۱۳۹۶).

یک شبکه اجتماعی، مجموعه ای از گروه های مرتبط اجتماعی است که با یک یا چند رابطه، به هم وصل می شوند. اعضای گروه ها یا شبکه واحد هایی هستند که با رابطه به یکدیگر پیوستند. این واحدها به طور معمول بیش تر اشخاص هستند؛ اما در اصل هر واحدی که می تواند به واحدهای دیگر متصل شود و مانند گروه ها مطالعه شود (حسین پور و مومنی، ۱۳۹۶).

اینستاگرام یکی از محبوب ترین نرم افزارهای کاربردی و شبکه اجتماعی برای اشتراک گذاری تصویر و ویدئو است که در اکتبر ۲۰۱۰ توسط کوین سیستروم^۶ مدیرعامل شرکت فست^۷ راه اندازی شد. در اینستاگرام کاربران می توانند از زندگی روزمره خود و هر چیزی که در اطرافشان اتفاق

1. Norton & Baptist

2. Valenzuela

3. William Gibson

4. Neuromancer

5. Bond

6. Kevin Systrom

7. Fast

می افتد عکس بگیرند و آن را با کسانی که دوست دارند به اشتراک بگذارند. در این اپلیکیشن، که برای سیستم عامل های آی.او.اس و اندروید موجود است علاوه بر آپلود تصاویر و به اشتراک گذاری آن ها، می توان افکت های تعبیه شده را روی تصویر گذاشت، عکس هایی که کاربران دیگر به اشتراک می گذارند دنبال کرد، کامنت گذاشت و مطالب کاربران را لایک کرد (کلی خورموجی، ۱۳۹۷).

اینستاگرام به عنوان یکی از پرمخاطب ترین شبکه های اجتماعی در جامعه ایرانی است که کاربران بی شماری آن را دنبال می کنند. کاربرد اشتراک گذاری عکس، ویدئو و پخش زنده و همچنین دنبال کردن صفحات کاربران مختلف در سراسر دنیا و تعامل افراد از جمله خدماتی است که این شبکه اجتماعی به صورت رایگان به کاربران خود ارائه می دهد. به زبانی ساده تر این شبکه ها صفحاتی هستند که افراد با عضویت در آن ها می توانند دوست یابی کنند، به بحث و تبادل نظر بپردازند و این فرصت را به دست آورند تا درباره علاقه مندی ها و مطالب دیگران اظهار نظر کنند (رضی پور، ۱۳۹۷).

استفاده از رسانه های اجتماعی، را که در این پژوهش بر اینستاگرام تأکید دارد، می توان با نظریه جدید مانوئل کاستلز^۱ (۲۰۰۹) در مورد ارتباط جمعی خودانگیز که آن را نوع جدیدی از ارتباط جمعی تلقی کرده اند، پیوند داد. کاستلز این شکل تازه از ارتباطات در رسانه های اجتماعی، را ارتباط جمعی خودانگیز نامیده است. به این دلیل ارتباط جمعی است که به طور بالقوه می تواند به مخاطب جهانی دست یابد، چنانچه در تولید، توزیع و انتخاب یک پیام در رسانه های اجتماعی نظیر اینستاگرام نیز، می توان از آن بهره گرفت. هم زمان ارتباط خودانگیز هم محسوب می گردد، چرا که به لحاظ تولید پیام، خود-تولید است، از نگاه توزیع یا انتشار، خود-گردان و در مقام بازیابی محتوا یا پیام های خاصی که بر بستر شبکه گسترده جهانی شبکه های ارتباطی الکترونیکی موجود هستند، از نگاه دریافت کننده/ دریافت کنندگان بالقوه اش خودگزین تلقی می شود. هر سه نوع ارتباطات؛ یعنی میان فردی، جمعی و خودانگیز، هم زیست، میان کنش و مکمل یکدیگر هستند، تا این که جایگزینی برای هر یک محسوب شوند (کلی خورموجی، ۱۳۹۷).

تهدیدات و آزارهای اینترنتی

قرار گرفتن در معرض رسانه هایی چون اینترنت و شبکه های اجتماعی می تواند بر نگرش و هویت مردم تأثیر بگذارد. تداوم پرداختن به آن ها ممکن است در بلندمدت تأثیر مخرب داشته باشد و باعث کاهش همدلی و ایجاد رفتاری پرخاشگرانه و عدم احساس تعلق ملی و مذهبی شده و سبب تقویت این نگرش گردد که دنیا محل خطرناکی است. در واقع امروزه تأثیرات فضای مجازی چنان با زندگی فردی و اجتماعی مردم گره خورده که غیرقابل انکار است (رضی پور، ۱۳۹۷).

نداشتن آگاهی کافی درباره فضای مجازی، می تواند آسیب های اخلاقی زیادی را برای خانواده و روابط اعضای آن در پی داشته باشد. مطالعات بیانگر آن است که میان استفاده از فضای مجازی و آسیب ارزش های خانوادگی رابطه وجود دارد به گونه ای که فضای مجازی موجب تغییراتی در گفتار، رفتار و اخلاق نسل جدید شده است. هرچه میزان استفاده از شبکه های مجازی در خانواده بیشتر باشد تعاملات خانوادگی کمتر می شود و سرمایه اجتماعی پیوند خانوادگی رو به زوال می رود. امروزه با ظهور فناوری های اطلاعاتی و ارتباطی نوین در فضای مجازی و حقیقی حریم زندگی خصوصی از نظر اخلاقی به مخاطره افتاده است. این تهدید می تواند آسیب هایی جبران ناپذیر به جنبه های مختلف نظام خانواده وارد کند، شماری از این آسیب ها عبارتند از: تضعیف نقش خانواده و کاهش ارتباط والدین با فرزندان، بی اعتمادی زوجین به یکدیگر، دروغ گویی، افزایش فاصله عاطفی و روحی همسران و اعضای خانواده از یکدیگر، افزایش طلاق و هنجار شکنی اخلاقی، ترویج عشق های مجازی، بی توجهی به مسئولیت ها، تضعیف ارزش های اخلاقی و متأسفانه افزایش ارتباطات نامشروع (حاج محمدی و حاج محمدی، ۱۳۹۶).

شبکه های اجتماعی مجازی، به دلیل خصلت افقی بودن شان از عدم رهبری رنج می برند و نیروی هدایت کننده ای در آن ها وجود ندارد، بنابراین هر یک از اعضای شبکه ممکن است براساس نظر و دیدگاه شخصی اش عمل کند یا این که به رفتار دیگران رجوع کند و از آن ها الگوبرداری نماید (گیوتاج و رحمتی، ۱۳۹۸). به طور کلی منفی ترین پیامد آن را می توان به خطر افتادن حریم خصوصی افراد، منزوی شدن آن ها و از هم پاشیدگی بنیان خانواده معرفی نمود (حسین پور و مومنی، ۱۳۹۶).

صمیمیت زناشویی

ازدواج پیوندی اجتماعی، صمیمانه و عمیق میان زن و شوهر است که می تواند منشا آرامش، شادمانی و یا رنجی عمیق برای همسران را ایجاد نماید. از دیدگاه یو^۲ و همکاران (۲۰۱۳) واژه صمیمیت اغلب برای اشاره به حس کلی همسران از نزدیکی به یکدیگر استفاده شده است. پایه صمیمیت زمانی گذاشته می شود که زن و شوهر علاوه بر رسیدن به خودآگاهی، با خودآشایی نیز راحت باشند (دوبا^۳ و همکاران، ۲۰۱۲).

¹. Manuel Castells

². Yoo

³. Duba

قابل ذکر است مدونا نیمفا^۱ و همکاران (۲۰۱۵) در مطالعات خود این گونه نتیجه گیری می کنند که رابطه معنی دار بسیار قوی و مثبت بین صمیمیت و رضایت زناشویی در هر دو گروه پاسخ دهندگان زن و مرد و همینطور بین سطح شور و تعهد و سطح رضایت زناشویی نیز رابطه معنی دار مثبت وجود دارد.

افزایش تعداد افرادی که در ارتباط با دیگران مشکل دارند، افرادی که دچار ترس از برخوردهای اجتماعی اند، جوانانی که هنگام ورود به جمع نمی دانند چه بگویند و چگونه رفتار کنند و برای گفت‌وگو با مردم و همکاری با آن‌ها احساس ناتوانی می کنند، نیز در تصمیم گیری برای مسائل روزمره تردید دارند، همه و همه باعث شیوع اضطراب، افسردگی و انزوای اجتماعی می شود. این مسائل خود باعث طرد از اجتماع و تکرار چرخه ای معیوب می شود (قادری و همکاران، ۱۳۹۳).

اجتناب از صمیمیت مشخصه افرادی است که روابطشان را کمتر رضایت‌بخش توصیف می کنند (فیلیپس^۲ و همکاران، ۲۰۱۳). کسانی که از صمیمیت می‌ترسند یا از صمیمیت اجتناب می‌کنند، احتمالاً نزدیک شدن به دیگران و برقراری روابط گرم و رضایت‌بخش برایشان دشوار است (زیماناسکی و هیلتون^۳، ۲۰۱۳).

سوبرال و کاستا^۴ (۲۰۱۵) به منظور درک و مفهوم‌سازی روابط صمیمانه، مفهوم ترس از صمیمیت را مطرح کردند، که به قابلیت بازداری شده برای تبادل افکار و احساسات مهم شخصی با دیگران به دلیل اضطراب، گفته می‌شود. افرادی که ترس از صمیمیت دارند خواهان ارتباط بین شخصی هستند ولی از طرد شدن می‌ترسند، در نتیجه طی ارتباط کلامی و غیرکلامی با دیگران، اضطراب را تجربه می‌کنند. افراد دارای سبک دلبستگی ایمن اضطراب صمیمیت ندارند، زیرا خود را شایسته‌ی مراقبت و توجه می‌دانند. سطوح بالای اضطراب در روابط عاشقانه اغلب منجر به وابستگی شدید به طرف مقابل و یا سبک بین شخصی کنترل‌کننده و سلطه‌گر می‌شود، که ممکن است منجر به عاطفه منفی و سطوح پایین اعتماد و رضایت از رابطه شود (حامدی و همکاران، ۱۳۹۲).

همچنین سبک‌های دلبسته نا ایمن و اجتنابی در مقایسه با ایمن‌ها، تمایل کمتری به ایجاد روابط رمانتیک و تجربه صمیمیت نشان می‌دهند. این بی‌علاقگی در خصوص تعهد پذیری‌های طولانی مدت به اوج خود می‌رسد (کریمیان و همکاران، ۱۳۹۳). افزون بر آن، ترس از صمیمیت مفهومی خصیصه‌ای یا خلقی است؛ زیرا می‌تواند در دامنه وسیعی از موقعیت‌ها و زوجها تجربه شود. گرچه عوامل موقعیتی و طرف مقابل متغیرهای مهمی در تجربه صمیمیت هستند، با این حال محققان به مطالعه ترس از صمیمیت با تمرکز بر فرایندهای روان‌شناختی درون یک فرد پرداخته‌اند و بر قابلیت که فرد برای صمیمیت در همه روابط نزدیک دارد تمرکز می‌کنند (سوبرال^۵ و همکاران، ۲۰۱۵).

تعهد زناشویی

کیفیت روابط زناشویی به عنوان ساختاری چندگانه تلقی می‌شود که ویژگی‌های عینی روابط زناشویی مانند سطوح همراهی، ارتباط، محبت، اعتماد به نفس و تضاد را، در کنار جنبه‌های ذهنی مانند رضایت زناشویی یا خوشبختی اندازه‌گیری می‌کند. نیروهای نوین گرای و جهانی سازی در حال تغییر شکل ماهیت و ساختار ازدواج در سرتاسر جهان هستند و به مفهوم "ازدواج همراه" می‌انجامد، ازدواج‌هایی است که با درجه صمیمیت، محبت و همدلی بسیار مشخص می‌شود و امکان ایجاد کیفیت و پایداری روابط را فراهم می‌آورد (ای جان^۶ و همکاران، ۲۰۱۷).

تعهد زناشویی، قوی‌ترین و پایدارترین عامل پیش‌بینی‌کننده کیفیت و ثبات رابطه زناشویی است (نامنی و همکاران، ۱۳۹۵). دین و اسپانیر^۷ (۱۹۷۴) اولین اشخاصی بودند که تعهد در ارتباط زناشویی را مورد بررسی قرار دادند و به این نتیجه رسیدند که تعهد به طور فزاینده‌ی مربوط به تنظیم روابط زناشویی است (هادی و همکاران، ۱۳۹۵).

قابل ذکر است هر ازدواج موفق حاوی سه رکن، اساسی تعهد، جاذبه و تفاهم است. تعهد زناشویی، قوی‌ترین و پایدارترین عامل پیش‌بینی‌کننده‌ی کیفیت و ثبات رابطه‌ی زناشویی است. تعهد زناشویی را می‌توان احساس تداومی که در جاذبه و محدودیت‌ها پیدا می‌شود تعریف کرد. جونز^۸ (۱۹۹۹) تعهد زناشویی را شامل سه بعد تعهد شخصی، تعهد اخلاقی و تعهد ساختاری می‌داند. تعهد شخصی، به معنی علاقه و تمایل فرد برای تداوم رابطه‌ی زناشویی است. این تعهد منعکس‌کننده‌ی تلقی‌های فرد نسبت به شریک زندگی و رابطه‌اش و همین‌طور میزان اهمیت رابطه برای

1. Madonna Nympha
 2. Phillips
 3. Szymanski & Hilton
 4. Suburban
 5. Sobral
 6. A John
 7. Dean and Spanier
 8. Johnson

هویت فرد است. بعد دیگر تعهد زناشویی، تعهد اخلاقی است که نشان دهنده‌ی میزان احساس تعهد فرد به ادامه‌ی رابطه است. ارزش‌ها و باورهای بنیادین فرد درباره مسیر رفتار صحیح در رابطه، بر محوریت تعهد اخلاقی قرار دارد. تعهد ساختاری نیز به این معناست که فرد احساس می‌کند به دلیل عوامل خارجی (عواملی مانند فرهنگ و عرف) باید در رابطه باقی بماند (شیخ الاسلامی و همکاران، ۱۳۹۶).

تعهد بالا موجب می‌شود طرف مقابل، سازگاری بیشتری نشان دهد، از تلافی کردن اشتباه همسر پرهیز کند و به شیوه‌ی ای پاسخ دهد که رابطه را ارتقا دهد. همچنین، افرادی با تعهد بالا به احتمال بیشتری نسبت به همتایان خود که تعهد پایین تری دارند از تمایلات خود به نفع برآوردن تمایلات همسرشان می‌گذرند (ملک آسا و همکاران، ۱۳۹۶).

نقش استفاده از شبکه های اجتماعی بر صمیمیت و تعهد زناشویی

خانواده به عنوان بنیادی ترین نهاد اجتماع از کارکردها و نقش های خاصی برخوردار است که به طور مستقیم یا غیرمستقیم به پویایی و بالندگی جامعه می انجامد. از این رو حفظ این کارکردها و نقش های خانواده از آسیب های تهدید کننده، به دلیل مخاطرات عظیمی که برای جامعه در پی دارد، از امور ضروری و مهم قلمداد می گردد (ترکی و محمدی، ۱۳۹۶).

در زمینه ظهور تحولات در روابط زناشویی زوجین آنتونی گیدنز (۲۰۰۵) از جمله صاحب نظرانی است که مباحث نظری فراوانی را در باب تحول، دگرگونی، تغییر شکل و تنوع اشکال خانواده در عصر مدرن مطرح نموده است. از دیدگاه گیدنز، روابط اجتماعی تحت تأثیر مدرنیته قرار دارند و تأثیر مدرنیته بر هر نوع رابطه ای، مانند پیوندهای خویشاوندی، روابط شخصی و عناصری از این دست غیر قابل انکار است (شکریگی، ۱۳۹۶).

گسترش فن آوری و ورود انواع وسایل ارتباط جمعی در میان خانواده ها، ارزش های اجتماعی آنان را تحت تأثیر قرار داده و موجب تغییراتی در رفتار و گفتار نسل جوان شده است؛ از جمله مهمترین این فن آوری ها دسترسی آسان به اینترنت است که علاوه بر داشتن نقاط قوت، از ضعف هایی نیز برخوردار است. (خداامردی، ۱۳۹۳).

امروزه شاهد آن هستیم که این تکنولوژی نوین با زندگی روزمره ی تک تک افراد خانواده گره خورده و با تغییر در روابط و مناسبات اعضای خانواده، نقش ها و تکالیف آنان و همچنین مناسبات درون و بیرون خانواده را تغییر داده است (ترکی و محمدی، ۱۳۹۶).

با توجه به ماهیت شبکه های اجتماعی مجازی که یکی از ابزارهای ارتباطی نوین در روابط بین فردی و یکی از شاهراه های انتقال ارزشهای جهانی و مدرن است می توان نتیجه گرفت افرادی که بیشتر از این شبکه ها بهره مندند بیشتر از سایرین از این شبکه ها متأثر می شوند. به عبارت دیگر، شبکه های اجتماعی مجازی می توانند بر رضایت از روابط جنسی، صمیمیت بین زوجین و نحوه حل تعارضات اثر بگذارند و باعث افزایش اهمیتشان در مناسبات زوجین شوند (حیدری، ۱۴۰۰).

وقتی افراد بیشتر درگیر رسانه های اجتماعی می شوند، احساسات منفی متفاوتی در روابط آنها ایجاد می شود. زوجین به دلیل استفاده زیاد از رسانه های اجتماعی، احساس تنهایی بیشتر و صمیمیت اجتماعی کمتری با یکدیگر دارند. استفاده بیشتر از رسانه های اجتماعی منجر به ارتعاشات منفی در روابط زناشویی خواهد شد (گول و همکاران، ۲۰۱۹).

در این راستا، زوجین به واسطه عدم آگاهی کافی از ویژگی های تعاملی مختص فضای مجازی، به نوعی تقلید به شکل پیچیده تر از تعامل واقعی در فضای مجازی می پردازند که در قالب شناخت و رفتار غیر واقع بینانه و با هویت های دروغین به شیوه نامتعارف منجر به هنجارشکنی قواعد در روابط زناشویی می شود. به گونه ای که در حال حاضر با وجود داشتن پتانسیل های بی شمار در زندگی زوجین طیف وسیعی از آسیب های برآمده از این فضا در روابط زوجین ایجاد شده است. بعضی از این آسیب ها شامل تغییر ارزش ها و ترویج مصرف گرایی و تجمل پرستی، تغییر در شیوه زندگی، کاهش ارتباطات بین فردی، اعتیاد اینترنتی و اعتیاد جنسی است (شجاعی جشوقانی و همکاران، ۱۳۹۷).

1. Anthony Giddens

نتیجه گیری

یکی از بزرگترین مسائل اجتماعی که جوامع امروزی به آن مبتلا هستند، ضعف نهاد خانواده است. از آنجایی که مشکلات خانواده‌ها به صورت ناهنجاری‌های اجتماعی بروز می‌کند، خانواده و سلامت آن از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار هستند. صرف‌نظر از آمار و ارقام بالا و روزافزونی که در مسائلی مانند بالا رفتن سن ازدواج، طلاق، فرار از منزل، فحشا و سایر مسائل خانوادگی وجود دارد، سرد شدن ارتباطات عاطفی و نارضایتی‌ها از زندگی زناشویی است که باعث ناکامی‌ها و شکست‌های بزرگی در زندگی افراد شده است.

این‌ها نشان از مشکلات عمیقی در سطح خانواده دارد که به‌نوعی باید ریشه‌یابی و درمان شوند. یکی از زمینه‌های اصلی در بروز مشکلات خانوادگی و اصولاً نارضایتی از زندگی مشترک، فضای مجازی است که تحت‌تأثیر تولیدات رسانه‌ای به وجود آمده و باعث شده تا سطح توقع و ارضاء از زندگی مشترک را به‌ویژه در میان نسل جوان بالا ببرد. در حال حاضر شبکه‌های اجتماعی به معنای واقعی به یک خطر بالقوه برای کانون خانواده تبدیل شده است.

تحت‌تأثیر این فضا، آنچه همسران باید از زندگی مشترک انتظار داشته باشند به‌نوعی تحریف می‌شود. لذت و صمیمیتی که از برنامه‌ها، محتویات و روابط در شبکه‌های اجتماعی در اذهان جوانان نقش می‌بندد تا حد بسیار زیادی در زندگی طبیعی قابل‌دستیابی نخواهد بود و این می‌تواند تبعات زیان‌باری برای آینده زندگی مشترک به همراه داشته باشد.

بر اساس مطالعات انجام شده، بیشتر محققان با نظری منفی و با سوگیری ارزشی به شبکه‌های اجتماعی مجازی نگاه کرده‌اند و به عبارتی نوعی رویکرد آسیب‌شناختی از این فن‌آوری ارائه داده‌اند. به‌طور کلی پیامدهای منفی و شفاف شبکه‌های اجتماعی خصوصاً اینستاگرام عبارتند از: ترویج خانواده‌های بی‌سامان و لجام‌گسیخته، سردی روابط بین زن و شوهر، عادی‌سازی خیانت همسران به یکدیگر، عادی جلوه دادن روابط جنسی دختر و پسر پیش از ازدواج، ترویج فرهنگ همباشی به‌جای ازدواج و در نهایت فروپاشی کانون خانواده است. همچنین روشن شد که شبکه اجتماعی می‌تواند زمینه‌ساز کاهش روابط صمیمی در زوجین و دوری از تعهد و پایداری در زندگی زناشویی، بی‌وفایی و عدم تعهد به ازدواج و برقراری هرگونه ارتباط عاطفی و جنسی با جنس ناهمسان شود.

در پایان لازم است مطرح شود، این واقعیت محض را همه احساس و درک می‌کنند که روش‌های ارتباطی با دیگران از طریق شبکه‌های اجتماعی افزایش یافته است. خانواده ایرانی نیز در سید فرهنگی خود استفاده از اینترنت و عضویت در فضای گسترده‌ی مجازی را قرار داده است. از این رو به منظور کاهش آسیب‌های استفاده از شبکه‌های مجازی در روابط همسران و پایبندی به ارزش‌های اخلاقی در نهاد مقدس و بنیادی خانواده پیشنهاد می‌شود:

- آگهی‌های آموزنده در رادیو و تلویزیون در جهت افزایش دانش خانواده‌ها در خصوص خطرات ناشی از شبکه‌های اجتماعی پخش شود.
- آموزش مدیریت زمان، برای استفاده از ابزارهای ارتباط الکترونیکی و آموزش دادن فرهنگ صحیح استفاده از شبکه‌های اجتماعی برای همسران در بنرهای تبلیغاتی انجام گیرد.
- اشاعه فرهنگ استفاده از خدمات مشاوره و مددکاری اجتماعی و توسعه خطوط تلفنی در راستای کاهش تعارض‌ها، اختلافات زناشویی و ارتقای کیفیت زندگی و بهداشت روانی زوج‌ها مثمر‌تر خواهد بود.
- عدم ارتباط با افراد مختلف و ناشناس در فضای مجازی می‌تواند در کنترل و جلوگیری از برقراری روابط ناسالم نقش بسزایی داشته باشد.

منابع و مراجع

منابع فارسی

۱. افشانی، سید علیرضا، مداحی، جواد، کریمی منجرموئی، یزدان، مزیدی شرف آبادی، محمد رضا. (۱۳۹۶). نقش شبکه های اجتماعی در روابط فرا زناشویی (با تاکید بر شبکه های مجازی تلفن همراه). **فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات امنیت اجتماعی**، ۵۰: ۱۵۸-۱۳۶.
۲. انتصار فومنی، غلامحسین، رضا پور، رویا. (۱۳۹۵). رابطه میزان استفاده از شبکه های اجتماعی با تعاملات اجتماعی، شخصیت خودشیفته و احساس مثبت نسبت به همسر در زنان استفاده کننده از شبکه های اجتماعی مطالعه موردی زنان شهر زنجان. **زن و مطالعات خانواده**، ۸(۳۱): ۱۱۷-۱۳۲.
۳. باقری، حسن، بهادری جهرمی، ثمینه. (۱۳۹۵). بررسی رابطه استفاده از فضای مجازی و تغییرات اجتماعی در میان جوانان مورد بررسی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی بندرعباس. **فصلنامه مطالعات علوم اجتماعی**، ۲(۳): ۱۹۷-۱۸۹.
۴. ترکی، سیمین و آرزو محمدی. (۱۳۹۶). بررسی جامعه شناختی تاثیر فضای مجازی بر روابط فرازناشویی و طلاق عاطفی، **هشتمین کنفرانس بین المللی روانشناسی و علوم اجتماعی**، تهران، شرکت همایشگران مهر اشراق.
۵. جعفرزاده داشبلاغ، حسن، بیداری کویچی، محمد، حسین زاده، یزدان، صمدی فرد، حمید رضا. (۱۳۹۶). رابطه بین استفاده از شبکه های اجتماعی با رضایت زناشویی و نارضاضات زناشویی. **همایش ملی روانشناسی و مدیریت آسیب های اجتماعی**.
۶. حاج محمدی، فرشته و سمیرا حاج محمدی، ۱۳۹۶، تاثیرات اخلاقی استفاده از فضای مجازی بر پیوند زناشویی و روابط فرزندان در خانواده، **فصلنامه اخلاق**، ۱۳ (۲۸): ۳۷-۱۱.
۷. حامدی، بتول، شفیع آبادی، عبدالله، نوابی نژاد، شکوه، دلاور، علی. (۱۳۹۲). بررسی اثربخشی رویکرد درمانی هیجان مدار بر افزایش میزان صمیمیت زناشویی و خودکارآمدی زوج های دانشجوی. **فصلنامه علمی پژوهشی تحقیقات مدیریت آموزشی**، ۴(۳۱): ۴۳-۵۶.
۸. حسین پور، جعفر، مومنی، علی عرب. (۱۳۹۶). تاثیر شبکه های اجتماعی مجازی بر هویت نهاد خانواده. **فصلنامه برنامه ریزی رفاه و توسعه اجتماعی**، ۸(۳۲): ۶۰-۳۳.
۹. حیدری، حسین. (۱۴۰۰). بررسی مقایسه ای تاثیر شبکه های اجتماعی مجازی بر روابط زناشویی با تاکید بر جنسیت (مورد مطالعه: افراد متأهل شهر تهران)، **فصلنامه پژوهش های ارتباطی**، ۲۸(۴): ۱۶۳-۱۳۳.
۱۰. خدامرادی، طاهره. (۱۳۹۳). بررسی میزان تاثیر استفاده از فضای مجازی بر ارزشهای خانواده، معلمان مقطع متوسطه سازمان آموزش و پرورش استان ایلام. **فرهنگ ایلام**. دوره ۱۵ (۴۴ و ۴۵): ۱۶۷-۱۵۵.
۱۱. رضائی، سمانه، پورجلی، ربابه. (۱۳۹۷). بررسی رابطه میزان ساعات استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی و میزان انسجام اجتماعی خانواده در بین خانواده های شهر نقده. **مطالعات جامعه شناسی**، ۱۰(۳۸): ۴۲-۲۱.
۱۲. رضی پور، پرنیا. (۱۳۹۷). بررسی جامعه شناختی سبک زندگی با تاکید بر شبکه اجتماعی اینستاگرام. **دوفصلنامه جامعه شناسی و مدیریت سبک زندگی**، ۴(۱۱): ۱۳۷-۱۶۷.
۱۳. شجاعی جشوقانی، ریحانه، احمدی علون آبادی، سید احمد، جزایری، رضوان السادات، اعتمادی، عذرا. (۱۳۹۷). بررسی اثربخشی مداخلات مبتنی بر آسیب های برآمده از فضای مجازی بر کیفیت رابطه زوجین. **مجله تحقیقات نظام سلامت**. سال ۱۴، شماره ۱، ۱۳۲-۱۲۳.
۱۴. شکرپیگی، عالییه. (۱۳۹۶). بررسی جامعه شناختی رابطه مصرف شبکه های اجتماعی مجازی و ظهور تحولات در روابط زناشویی زوجین منطقه ۱ شهر تهران. **مجله جامعه شناسی ایران**، ۱۸(۲): ۱۲۷-۹۵.
۱۵. شیخ الاسلامی، خداکریمی، داداش زاده. (۱۳۹۶). پیش بینی تعهد زناشویی براساس رضایت جنسی، سلامت معنوی: نقش میانجی مسئولیت پذیری. **دین و سلامت**، ۵(۱): ۳۱-۲۱.
۱۶. غلامزاده بافقی، طیبیه، جمالی بافقی، طیبیه. (۱۳۹۷). بررسی رابطه بین عضویت در شبکه های اجتماعی مجازی و رضایت زناشویی در بین دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد بافق. **پژوهش در نظام های آموزشی**، ویژه نامه بهار: ۱۱۶۵-۱۱۵۱.

۱۷. قادری، هلاله، نبی زاده چپانه، قسیم . اسمعلی کورانه، احمد. (۱۳۹۳). سبک های هویت، احساس تنهایی و ترس از صمیمیت در افراد معتاد به اینترنت و افراد بهنجار. **فصلنامه مطالعات ملی**. سال ۱۵. شماره ۴.
۱۸. کریمیان، نادر، حیدری، حسین، سالاری، سمانه. (۱۳۹۳). تبیین تعهد زناشویی زنان و مردان متأهل بر اساس سبک های هویتی و ترس از صمیمیت. **فصلنامه مشاوره و روان درمانی**. سال سوم، شماره ۱۱ پاییز. صص ۸۱-۶۵.
۱۹. کللی خورموجی، راضیه . (۱۳۹۷). میزان و تاثیر استفاده از اپلیکیشن اینستاگرام بر دوستی نوجوانان دختر و پسر مقطع متوسطه شهر بوشهر ، **فصلنامه مطالعات رسانه های جدید**، ۲(۱)، ۸۷-۶۵.
۲۰. کیانی، مسعود، رحیمی، حمید، مللی، آزاده. (۱۳۹۷). تأثیر شبکه های اجتماعی مجازی بر روی روابط زوجین: نقش حسادت و نظارت زناشویی. **فصلنامه اخلاق**، ۸(۳۰): ۹۷-۱۲۲.
۲۱. گیوتاج، حامد، رحمتی، حسین. (۱۳۹۸). بررسی تأثیر استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی بر امنیت اجتماعی دانشجویان ساکن در شهر چهارم. **فصلنامه پژوهش های انتظام اجتماعی**، ۱۱(۱): ۷۶-۵۵.
۲۲. ملک آسا، مریم، سید موسوی، پریسا سادات، صادقی، منصوره السادات، فلاح پیشه، مریم. (۱۳۹۶). نقش الگوهای تعاملی و رفتارهای مراقبتی در پیش بینی تعهد زناشویی. **اندیشه و رفتار**، ۱۱(۴۴): ۳۹-۲۷.
۲۳. نامنی، ابراهیم، عباسی، فاطمه، زارعی، احمد. (۱۳۹۵). پیش بینی تعهد زناشویی بر اساس سبک عشق ورزی و باورهای ارتباطی. **فصلنامه علمی-پژوهشی رفاه اجتماعی**، ۱۶(۶۰): ۸۷-۱۰۷.
۲۴. هادی، سعیده، اسکندری، حسین، سهرابی، فرامرز، معتمدی، عبدالله، فرخی، نور علی. (۱۳۹۵). مدل ساختاری پیش بینی تعهد زناشویی بر اساس سبکهای دلبستگی و متغیرهای میانجی خودکنترلی و طرحواره های ناسازگار اولیه (در افراد دارای روابط فرازناشویی عاطفی). **فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان درمانی**، ۷(۲۸): ۶۰-۳۳.
۲۵. یار احمدی، سعید، زارعی، فاطمه، جعفری، فاطمه. (۱۳۹۸). پیامدهای حضور در شبکه های اجتماعی آنلاین بر زندگی زوجین مطالعه ی کیفی. **آموزش بهداشت و ارتقای سلامت ایران**، ۷(۱): ۳۰-۴۵.
۲۶. یوسفی، ناصر، کریمی پور، بنت الهدا، امانی، احمد. (۱۳۹۵). بررسی مدل باورهای مذهبی، سبکهای حل تعارض و تعهد زناشویی با نگرش نسبت به خیانت زناشویی. **دوفصلنامه مشاوره کاربردی**، ۱(۶): ۴۷-۶۴.

References

1. A. John, Neetu, Seme, Assefa, Assegid Roro, Meselech, Tsui, Amy , Understanding the Meaning of Marital Relationship Quality among Couples in Peri-Urban Ethiopia. Author manuscript; available in PMC 2017 Jul 25. Published in final edited form as: *Cult Health Sex*, 19(2),2017, pp. 267–278.
2. Akram, A. & Kuma, R, Study on Positive and Negative Effects of Social Media on Society, *International Journal of Computer Sciences and Engineering*, 5(10),2017, pp. 23-47.
3. AnKee, Wong and Rashad Yazdanifard. “The Review of the Ugly Truth and Negative Aspects of Online Dating”, *Global Journals Inc. (USA)*, 15(4), 2015, pp. 31-36.
4. Aydın, Betül, Volkan Sarı, Serkan, Şahin, Mustafa, The Effect of Social Networking on the Divorce Process. *Universal Journal of Psychology*, 6(1),2018, pp. 1-8.
5. Bond, R.M. Chykina, V. & Jones, J.J, “Social network effects on academic achievement”. *The Social Science Journal*, 54(4),2017, pp. 438-449.
6. Duba, J. D., Hughey, A. W., Lara, T., & Burke, M.G, Areas of marital dissatisfaction among long-term couples, *Adultspan Journal*, 11,2012, pp. 39-54.
7. Gull, Hina, Zafar Iqbal, Sardar, Al_Qahtani, Saeed Hussein, A. Alassaf, Reem, M. Kamaleldin, Mahi. Impact of Social Media Usage on Married Couple Behavior a Pilot Study in Middle East. *International Journal of Applied Engineering Research* , 14(6) , 2019, pp. 1368-1378.
8. J. L. Ridgway and R. B. Clayton. “Instagram Unfiltered: Exploring Associations of Body Image Satisfaction, Instagram #Selfie Posting, and Negative Romantic Relationship Outcomes,” *Cyberpsychology, Behav. Soc. Netw.* 19(1),2016, pp. 2–7.
9. Madonna Nympha S. Carandang and Isabel Vivien P. Guda. Indicators of Marital Satisfaction of Batangueño Couples: Components of Love and the Other External Factors in Marriage. *International Journal of Information and Education Technology*.5(1),2015.
10. Mairal J.B. Integrative Behavioral Couple Therapy (IBCT) as a third-wave therapy. *Psicothema* .27(1),2015, pp. 13-18.
11. Norton, A. M., & Baptist, J. Couple boundaries for social networking in middle adulthood: Associations of trust and satisfaction. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 8(4),2014.
12. Phillips T.M., Wilmoth J.D., Wall S.K., Peterson D.J., Buckley R., & Phillips L.E. Recollected Parental Care and Fear of Intimacy in Emerging Adults. *The Family Journal* July. 21(3) ,2013, pp. 335-341.
13. Shen, George C. How Quality of Life affects intention to use social networking sites: Moderating Role of Self-Disclosure, *Journal of Electronic Commerce Research*.16(4)4,2015, pp.276-289.
14. Sobral M.P., Teixeira C.P & Costa M.E. Who Can Give Me Satisfaction? Partner Matching in Fear of Intimacy and Relationship Satisfaction. *The Family Journal* July .23(3),2015, pp.247-253.
15. Szymanski D.M., & Hilton A.N. Fear of Intimacy as a Mediator of the Internalized Heterosexism-Relationship Quality Link Among Men in Same-Sex Relationships. *Contemp Fam Ther.* 35(760),2013.
16. Valenzuela, S., Halpern, D., & Katz, J. E. "Social network sites, marriage well-being and divorce: Survey & state-level evidence from the United States". *Computers in Human Behavior*. 36 , 2014, pp.94–101.
17. Yoo, H., Bartle-Haring, S., Day, R., & Gangamma, R. Couple communication, emotional and sexual intimacy, and relationship satisfaction. *Journal of Sex and Marital Therapy*, 40,2013, pp.275-293.
18. Zainul Abidin, Rozaina, Ismail, Khamsiah, Sariah Syed Hassan, Sharifah, Ahmad Sudan, Salmi. Marital Satisfaction, Communication and Coping Strategy Among Malaysian Married Couples: Factors Prediction and Model Testing. *International Journal of Engineering & Technology*, 7 (3.21) ,2018, pp. 408-414.